

**HOTUBA YA WAZIRI WA MAENDELEO YA
JAMII, JINSIA NA WATOTO MHESHIMIWA
SOPHIA M. SIMBA (MB.), AKIWASILISHA
BUNGENI MAKADIRIO YA MATUMIZI
YA FEDHA KWA MWAKA 2014/15**

**HOTUBA YA WAZIRI WA MAENDELEO YA
JAMII, JINSIA NA WATOTO MHESHIMIWA
SOPHIA M. SIMBA (MB.), AKIWASILISHA
BUNGENI MAKADIRIO YA MATUMIZI
YA FEDHA KWA MWAKA 2014/15**

A: UTANGULIZI

1. **Mheshimiwa Spika**, naomba kutoa hoja kwamba bunge lako tukufu baada ya kuzingatia taarifa iliyowasilishwa leo hapa Bungeni na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Maendeleo ya Jamii, sasa lijadili na kupitisha Makadirio ya Matumizi ya Kawaida na ya Maendeleo ya Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia na Watoto kwa mwaka 2014/15.

2. **Mheshimiwa Spika**, awali ya yote ninamshukuru Mwenyezi Mungu mwingi wa rehema kwa kutujalia kuwa na afya njema na hivyo kuweza kushiriki mkutano huu wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

3. **Mheshimiwa Spika**, naomba nitumie fursa hii kuwapongeza Mheshimiwa Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania; Mheshimiwa Dkt. Mohammed Gharib Bilal, Makamu wa Rais na Mheshimiwa Mizengo Kayanza Peter Pinda, Waziri Mkuu na Mbunge wa Mpanda Mashariki kwa uongozi wao mahiri ambao umewezesha kushamiri kwa

usawa wa jinsia na uzingatiaji wa haki za mtoto katika jamii ya watanzania. Mwenyezi Mungu awajalie afya njema ili waendeleo kutekeleza majukumu yao kwa ufanisi.

4. **Mheshimiwa Spika,** napenda kukupongeza wewe Spika, Naibu Spika na Wenyeviti wa Bunge, kwa uendeshaji bora wa shughuli za Bunge. Tunaendelea kumuomba Mwenyezi Mungu awajalie afya njema ili muweze kusimamia na kuratibu shughuli za Bunge kwa ufanisi.

5. **Mheshimiwa Spika,** napenda kuchukua fursa hii kuishukuru Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Maendeleo ya Jamii ikiongozwa na Mwenyekiti wake mahiri Mheshimiwa Saidi Mohamed Mtanda (Mb.) na Makamu Mwenyekiti Mheshimiwa Kapteni Mstaafu John Damiano Komba (Mb.) kwa kuichambua na kuijadili bajeti ya Wizara yangu. Ushauri na maelekezo ya Kamati hiyo yametuwezesha kuboresha na kukamilisha bajeti katika muda muafaka.

6. **Mheshimiwa Spika,** naomba nichukue fursa hii kuwapongeza Mheshimiwa Samuel Sitta (Mb.) kwa kuchaguliwa kuwa Mwenyekiti wa Bunge Maalum la Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Mheshimiwa Samiya Suluhu Hassan (Mb.) kuwa Makamu Mwenyekiti. Aidha, nawapongeza Mheshimiwa

Godfrey William Mgimwa (Mb.) kwa kuchaguliwa kuwa Mbunge wa Kalenga na Mheshimiwa Ridhiwani Jakaya Kikwete kuwa Mbunge wa Chalinze.

7. ***Mheshimiwa Spika***, naomba nitangulize dua zangu kwa Mwenyezi Mungu azipokee na kuzilaza mahali pema peponi roho za Marehemu William Agustino Mgimwa aliyekuwa Mbunge wa Kalenga na marehemu Said Bwanamdogo aliyekuwa Mbunge wa Chalinze. Bunge hili litawakumbuka daima kwa michango yao.

8. ***Mheshimiwa Spika***, kwa masikitiko makubwa natumia fursa hii kuwapa pole wale wote waliopatwa na majanga pamoja na kufiwa na ndugu, jamaa na wapendwa wao katika matukio mbalimbali yaliyotokea nchini.

B: MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA ILANI YA UCHAGUZI YA CCM YA MWAKA 2010 KWA KIPINDI CHA JANUARI, 2011 HADI MACHI, 2014

9. ***Mheshimiwa Spika***, katika kipindi cha mwaka 2013/2014, Wizara yangu iliendelea kutekeleza Ilani ya Uchaguzi ya Chama Cha Mapinduzi (CCM) ya mwaka 2010. Mafanikio ya utekelezaji wa Ilani kwa kipindi cha kuanzia Januari, 2011 hadi Machi, 2014 ni haya yafuatayo.

I. Ajira na Uwezeshaji wa Wananchi

10. **Mheshimiwa Spika**, Ibara ya 78 ya Ilani ya CCM, imeelekeza uimarishaji na upanuzi wa mafunzo ya Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi ili viweze kupokea vijana wengi zaidi na kuwapatia mafunzo ya stadi na maarifa ya kisasa katika fani za kilimo, biashara, ufundi na ujasiriamali.

11. **Mheshimiwa Spika**, Mafunzo ya kuwapatia wananchi ujuzi na stadi mbalimbali ili waweze kujiajiri na kuongeza uzalishaji mali na kipato ni muhimu hasa katika kipindi hiki cha ukosefu mkubwa wa ajira. Wizara kupitia Vyuo 55 vya Maendeleo ya Wananchi, iliwapatia mafunzo wananchi 146,383 wakiwemo wanawake 70,841 na wanaume 75,542 kupitia kozi fupi, kozi ndefu na mafunzo nje ya vyuo kwa kipindi cha Januari, 2011 hadi Machi, 2014 (**Jedwali Na. 1**). Mafunzo yanayotolewa ni pamoja na: uashi, useremala, ufundi magari, ufundi chuma na uhomeleaji, kompyuta, ushonaji, umeme wa majumbani, kilimo, ususi na upishi. Aidha, Wizara imeendelea kutoa mafunzo ya ufundi stadi yanayoratibiwa na Mamlaka ya Ufundi Stadi (VETA) kupitia vyuo 25 vya Maendeleo ya Wananchi ambapo kumekuwa na ongezeko la wanafunzi wanaopata mafunzo haya kutoka 1,125 mwaka 2013 hadi kufikia 2,722 mwaka 2014 (**Jedwali Na. 2**).

II. Kuyaendeleza Makundi Mbalimbali Watoto

12. **Mheshimiwa Spika**, Ilani ya CCM ya mwaka 2010 Ibara ya 204 (a), (h) na (j) inaiagiza Serikali kukamilisha Sera ya Malezi na Makuzi ya Mtoto na kupitisha Sera Fungamanishi ya Malezi, Makuzi na Maendeleo ya Awali ya Mtoto ili watoto wote nchini waweze kunufaika kutokana na utekelezaji wake. Aidha, Ibara hiyo inaitaka Serikali kutekeleza mikataba ya haki za mtoto iliyoridhiwa na Bunge.

13. **Mheshimiwa Spika**, katika kutekeleza azma hiyo, Wizara yangu imeendelea kufanya mapitio ya Sera ya Mtoto na kutekeleza mikataba ya kimataifa kuhusu haki na maendeleo ya mtoto iliyoridhiwa na Bunge lako tukufu. Wizara imefanya marekebisho ya Sera ya Maendeleo ya Mtoto ya mwaka 2008 na imeandaa rasimu ya Sera ya Malezi, Makuzi na Maendeleo ya Mtoto (2014) ili iweze kubeba masuala ya utoaji huduma fungamanishi na shirikishi kwa mtoto. Masuala mengine yaliyoingizwa katika sera hiyo ni pamoja na kuboresha upatikanaji wa huduma muhimu kwa watoto walio chini ya umri wa miaka nane. Aidha, katika kuwezesha utekelezaji wa mikataba ya kimataifa inayohusu haki na maendeleo ya mtoto, Wizara yangu inaandaa taarifa ya utekelezaji wa mikataba hiyo ili

kuiwasilisha katika vikao vya tatu, nne na tano vya Mkataba wa Kimataifa kuhusu Haki za Mtoto (*Convention on the Rights of the Child*) katika mwaka 2014. Aidha, Wizara yangu imeendelea kuratibu utekelezaji wa Mpango wa Miaka Mitatu (2013 – 2016).

Wanawake

14. ***Mheshimiwa Spika***, Ilani ya CCM ya mwaka 2010 Ibara ya 205 (e) na (f) inaitaka Serikali kuimarisha mifuko iliyopo ya mikopo na Benki ya Wanawake Tanzania ili wanawake wengi waweze kufaidika kiuchumi.

15. ***Mheshimiwa Spika***, katika kutekeleza azma hii ya Ilani, Wizara kupitia Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake ilizipatia halmashauri 62 mikopo yenye jumla ya shilingi milioni 612 kwa ajili ya kuwakopesha wanawake katika maeneo yao ili kuwaendeleza kiuchumi. Halmshauri zilizopatiwa mikopo kupitia Mfuko huu katika kipindi cha kuanzia mwaka 2010/11 hadi 2013/14 ni kama inavyoonekana kwenye kiambatisho (**Jedwali Na. 3**)

16. ***Mheshimiwa Spika***, Serikali pia iliendelea kuiwezesha Benki ya Wanawake Tanzania ili kuwafikia wananchi wengi zaidi hususan wanawake. Katika kipindi cha Januari 2011 hadi Machi, 2014 Benki ilitoa mikopo

yenye thamani ya shilingi 24,392,382,000 kwa wananchi 11,754 Kati ya hao wanawake ni asilimia 88 (**Jedwali Na. 4 (i) na 4 (ii)**).

III. Elimu ya Juu

17. **Mheshimiwa Spika**, Ilani ya CCM ya mwaka 2010 Ibara ya 85 (e) imeelekeza Serikali kuongeza udahili kwa wanafunzi katika vyuo vya elimu ya juu. Wizara kupitia Chuo cha Maendeleo ya Jamii Tengeru iliendelea kudahili wanafunzi katika ngazi ya shahada ya kwanza katika fani za Upangaji na Usimamizi Shirikishi wa Miradi, Maendeleo ya Jamii, Maendeleo ya Jinsia na Stashahada ya Uzamili ya Maendeleo ya Jamii. Jumla ya wanachuo 546 wakiwemo wanawake 324 na wanaume 222 walidahiliwa kati ya Septemba, 2011 hadi Septemba, 2013 (**Jedwali Na. 5 (i)**).

18. **Mheshimiwa Spika**, pamoja na kutoa mafunzo ya elimu ya juu, Wizara iliendelea kutoa mafunzo ya taaluma ya maendeleo ya jamii kupitia vyuo vinane vinavyotoa mafunzo katika ngazi ya Astashahada na Stashahada. Vyuo hivyo ni Buhare, Missungwi, Rungemba, Uyole, Ruaha, Mlale, Mabughai na Monduli. Jumla ya wanachuo 11,368 wakiwemo wanawake 7,463 na wanaume 3,905 walidahiliwa katika vyuo hivi kwa kipindi cha Septemba, 2011 hadi Septemba, 2013 (**Jedwali**

Na. 5 (ii)). Kati ya idadi hiyo, ngazi ya Stashahada ni 2,445 na Astashahada ni wanachuo 8,923. Wahitimu katika fani hizi huajiriwa katika ngazi ya halmashauri na huwezesha jamii kutekeleza majukumu yao ya maendeleo kwa kutumia mbinu shirikishi na kuzingatia usawa wa kijinsia na haki za mtoto hivyo kuifanya jamii kuwa na maendeleo endelevu.

IV. Demokrasia na Madaraka ya Umma

19. **Mheshimiwa Spika,** Ibara ya 188 (a) ya Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya mwaka 2010, inaitaka Serikali kuhakikisha Mashirika Yasiyo ya Kiserikali yanajishughulisha na majukumu yaliyoandikishwa kutekeleza na kwamba hayapati nafasi ya kujiendesha kinyume na malengo yao. Kwa kuzingatia agizo hili la Ilani, Wizara yangu imekuwa ikichukua hatua mbalimbali za kuimarisha usimamizi na ufuatiliaji wa shughuli za Mashirika Yasiyo ya Kiserikali. Moja ya hatua hizo ni pamoja na kutoa elimu kwa wadau 11,674 kati ya Januari, 2011 na Machi, 2014 kuhusu Sera ya Taifa ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali na Sheria ya NGOs Na.24 ya mwaka 2002 iliyorekebishwa mwaka 2005.

20. **Mheshimiwa Spika,** elimu hiyo ilitolewa kupitia Ofisi ya Msajili wa NGOs na

mikutano ya wadau iliyofanyika katika mikoa ya Morogoro, Mtwara, Njombe, Mwanza, Ruvuma, Lindi, Mbeya na Tanga. Jumla ya Wadau 560 walipata elimu hii ikiwa ni pamoja na Maafisa Maendeleo ya Jamii wa mikoa na wilaya 24, wawakilishi kutoka katika Mashirika Yasiyo ya Kiserikali 536 na wananchi mbalimbali. Lengo la kufanya hivyo ni kuziwezesha NGOs kufahamu wajibu wao na kujiendesha kwa mujibu wa sheria na taratibu za nchi. Aidha, kwa upande wa Maafisa Maendeleo ya Jamii wa ngazi ya wilaya na mikoa elimu hiyo imelenga kuwajengea uwezo wa kufuatilia shughuli za NGOs katika maeneo yao na kutoa taarifa kwa Wizara pindi wanapobaini mashirika hayo kujiendesha kinyume na masharti ya usajili wao.

21. **Mheshimiwa Spika**, hatua nyingine ambazo Wizara yangu imechukua katika kutekeleza agizo hili la Ilani ni pamoja na kuwateua Maafisa Maendeleo ya Jamii kuwa wasajili wasaidizi na waratibu wa mashirika haya katika ngazi za wilaya na mkoa ili kufuatilia shughuli za mashirika hayo katika ngazi husika. Aidha, Wizara imekuwa ikifuatilia na kutathmini utendaji na uendeshaji wa NGOs nchini ambapo kwa kipindi cha Januari, 2011 na Machi, 2014, NGOs 55 zilitembelewa na kukaguliwa katika maeneo yao ya utekelezaji. Aidha, taarifa za mwaka za fedha na kazi

zilizowasilishwa kutoka kwa mashirika 1,000 zilifanyiwa uchambuzi. Kutokana na ufuatiliaji na tathmini ya shughuli za NGOs, shirika moja lilibainika kujiendesha kinyume cha taratibu na kufutiwa usajili wake. Aidha, ilibainika kuwa Mashirika Yasiyo ya Kiserikali mengi yameendelea kutoa mchango mkubwa katika huduma za kijamii na masuala ya kisera.

22. **Mheshimiwa Spika**, pamoja na mafanikio yaliyofikiwa katika utekelezaji wa Ilani ya CCM ya mwaka 2010, Wizara yangu ilikabiliwa na changamoto mbalimbali ambazo ni pamoja na:

- (i) Uhaba wa wakufunzi wa kada mbalimbali katika Vyuo vya Maendeleo ya Jamii na Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi;
- (ii) Upungufu wa vifaa vya kujifunzia na kufundishia katika Vyuo tisa vya Maendeleo ya Jamii na Vyuo 55 vya Maendeleo ya Wananchi;
- (iii) Mahitaji ya mikopo ya Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake ni mengi ikilinganishwa na fedha zinazotolewa. Aidha, mikopo inayotolewa kwa vikundi ni midogo isiyokidhi mahitaji halisi ya biashara na mafunzo ya ujasiriamali yanayotolewa kwa wakopaji kutotosheleza kuwajengea uwezo unaohitajika;
- (iv) Kutokuwepo kwa uwazi na uwajibikaji kwa baadhi ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali.

C: HALI HALISI YA SEKTA YA MAENDELEO YA JAMII NA CHANGAMOTO ZILIZOPO

23. *Mheshimiwa Spika*, Sekta ya maendeleo ya jamii hapa nchini imeendelea kukua na kutambulika na wadau mbalimbali kutokana na mchango wake katika maendeleo ya taifa letu. Naomba kuchukua fursa hii kueleza kwa kifupi hali halisi ya sekta hii katika maeneo ya ushiriki wa wananchi katika maendeleo ya kiuchumi, maendeleo ya jinsia, maendeleo ya watoto na ushiriki wa mashirika yasiyo ya kiserikali katika maendeleo nchini Tanzania.

Hali ya Ushiriki wa Wananchi katika Maendeleo

24. *Mheshimiwa Spika*, maendeleo ya jamii kama dhana ni hatua mbalimbali zinazowawezesha watu kutambua uwezo walio nao wa kubaini matatizo yao na kutumia fursa na rasilimali zilizopo ili kuondokana na ujinga, maradhi, njaa na umaskini kwa ujumla na hivyo kujiletea maisha bora. Msisitizo wa dhana hii ni ushiriki wa watu katika kuamua, kupanga na kutekeleza mambo yote yanayohusiana na maisha yao na nchi yao. Wataalamu wa Maendeleo ya Jamii ni mhimili muhimu kwa jamii katika kutekeleza mipango mbalimbali ya maendeleo kwani ndiyo wenye jukumu la

kushauri, kushawishi, kuelimisha, kuhamasisha na kuraghabisha wananchi kujiletea maendeleo kwa kutumia mbinu shirikishi katika programu mbalimbali wanazoibua na kubuni. Hivyo, wataalamu hao ni muhimu katika kuiwezesha jamii kuleta mabadiliko chanya kwa kushiriki katika masuala mbalimbali ya maendeleo.

25. **Mheshimiwa Spika**, Wataalamu wa maendeleo ya jamii hufanya kazi katika ngazi mbalimbali ikiwa ni pamoja na wizara, wakala na mamlaka za Serikali, Sekretariat za mikoa, halmashauri za miji, wilaya, manispaa na majiji, miji, kata na vijiji. Wataalamu hao pia hufanya kazi na Mashirika Yasiyo ya Kiserikali na taasisi mbalimbali za sekta binafsi. Mfano, katika ngazi za halmashauri takwimu zinaonesha kuwa kuna wataalamu wa maendeleo ya jamii 2,675 ambapo 1,381 hufanya kazi katika makao makuu ya halmashauri na 1,294 hufanya kazi katika Kata. Aidha, katika ngazi ya Sekretariat za mikoa kuna jumla ya wataalamu 21. Wataalamu hawa hutoa mchango mkubwa sana wa kuwaandaa wananchi kupokea na kutekeleza programu mbalimbali za huduma kama za afya, elimu, maji, nishati na miradi mingine ya kiuchumi na kijamii.

26. **Mheshimiwa Spika**, Sera ya Maendeleo ya Jamii ya mwaka 1996 inasisitiza

kuwepo kwa mtaalamu mmoja kwa kila Kata hivyo mahitaji halisi ya wataalamu hao kwa ngazi husika ni 3,339. Kwa takwimu hizo upungufu wa wataalamu kwenye kata ni 2,045 sawa na asilimia 61 ya mahitaji (**Jedwali 6**). Aidha, katika ngazi ya Sekretariati za mkoa upungufu wa wataalamu hao ni asilimia 16. Hali hii inaathiri kwa kiasi kikubwa utekelezaji wa shughuli za Sekta ya Maendeleo ya Jamii. Katika kukabiliana na changamoto hii, Wizara yangu imeendelea kushirikiana na Ofisi ya Waziri Mkuu –TAMISEMI kuhakikisha halmashauri zote zinaajiri wataalamu wa maendeleo ya jamii katika ngazi ya Kata.

27. **Mheshimiwa Spika,** Wizara inaendelea kutoa mafunzo na kuzalisha wataalamu wa Maendeleo ya Jamii kupitia vyuo tisa vya maendeleo ya jamii nchini. Katika kipindi cha mwaka 2011/2012 hadi mwaka 2013/2014 jumla ya wanachuo 11,914 walidahiliwa katika vyuo hivyo. Idadi hii kubwa ni matokeo ya utekelezaji wa mipango mbalimbali ya kuboresha mazingira ya kujifunzia na kufundishia ikiwemo ujenzi na ukarabati wa majengo na miundombinu ya vyuo hivyo.

28. **Mheshimiwa Spika,** wananchi wameendelea kunufaika na mafunzo yanayotolewa na Vyuo 55 vya Maendeleo ya

Wananchi vilivyo chini ya Wizara yangu. Idadi ya wananchi wanaodailiwa katika vyuo hivyo imekuwa ikiongezeka mwaka hadi mwaka. Mfano, kati ya mwaka 2010/2011 na mwaka 2013/2014 idadi ya wananchi waliodahiliwa kwa mafunzo ya muda mrefu na muda mfupi iliongezeka kutoka 32,133 hadi kufikia 40,692. Aidha, baadhi ya wananchi walipata maarifa na ujuzi kupitia mafunzo nje ya chuo (outreach courses). Mafunzo hayo yanawawezesha washiriki kujiajiri na kuajiriwa katika taasisi mbalimbali. Napenda kuliarifu Bunge lako tukufu kuwa Vyuo hivi kwa miaka ya hivi karibuni vimeanza kupokea vijana wengi waliohitimu mafunzo ya sekondari sambamba na wale wa elimu ya msingi.

Hali ya Maendeleo ya Jinsia

29. ***Mheshimiwa Spika***, hali ya usawa wa kijinsia katika nyanja mbalimbali hapa nchni imeendelea kuimarika. Ukweli huu unadhihirishwa na ushahidi wa kitakwimu na taarifa zilizopo katika maeneo ya ushiriki wa wanawake katika siasa na ngazi za maamuzi; uwezesaji wa wanawake kiuchumi; elimu, mafunzo na ajira; kuongezeka kwa wanawake wajasiriamali (wadogo na wakati) na upatikanaji wa haki za wanawake kisheria.

30. **Mheshimiwa Spika**, kwa upande wa ushiriki wa wanawake katika ngazi za siasa na maamuzi, idadi ya mawaziri wanawake imeongezeka kutoka asilimia 15 mwaka 2005 hadi asilimia 30 mwaka 2013, wakuu wa mikoa wanawake kutoka asilimia 10 mwaka 2005 hadi asilimia 24 mwaka 2013. Majaji wanawake pia wameongezeka kutoka asilimia 33 hadi 61 kwa kipindi hicho na uwakilishi wa wanawake Bungeni umeongezeka kutoka asilimia 30.3 mwaka 2005 na kufikia asilimia 36 ya wabunge wote mwaka 2013.

31. **Mheshimiwa Spika**, katika uwezeshaji wanawake kiuchumi taasisi za fedha na mifuko mbalimbali vimeendelea kutoa mikopo ya fedha na mafunzo ya ujasiriamali kwa wanawake. Baadhi ya taasisi na mifuko hiyo ni pamoja na Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake, Benki ya Wanawake Tanzania, Women Covenant Bank, VICOBA na SACCOS. Mfano, Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake umetoa mikopo yenye thamani ya shilingi milioni 705 kwa kipindi cha kati ya mwaka 2011/12 na mwaka 2013/14.

32. **Mheshimiwa Spika**, Mila na desturi kandamizi bado ni changamoto katika kuhakikisha kuwa kunakuwepo na usawa wa kijinsia kwa kuzingatia haki na usawa wa binadamu. Mila zinazoleta madhara kwa wanawake na hasa watoto wa kike kama

kukeketwa na kuoza wasichana wa kike katika umri mdogo zimeendelea na bado ni changamoto katika maeneo kadhaa ya nchi yetu. Wizara inachukua hatua mbalimbali kupambana na changamoto hizi ambazo ni pamoja na kutoa elimu kwa kushirikiana na wadau hasa NGOs na washirika wa maendeleo na kuiwezesha Kamati ya Kitaifa ya Kutokomeza Ukatili Dhidi ya Wanawake ili iweze kutekeleza majukumu yake ipasavyo.

Hali ya Maendeleo ya Watoto

33. **Mheshimiwa Spika**, Watoto ni sehemu muhimu ya jamii na ndiyo tegemeo ya Taifa lolote. Watoto wanahitaji kukua na kuwa raia wema, hivyo wanatakiwa kupewa haki na mahitaji yao ya msingi ikiwa ni pamoja na: kuishi, kupewa malezi stahiki, kulindwa, kuendelezwa kiakili kwa kutambua na kukuza vipaji vyao, kutobaguliwa na kushirikishwa.

34. **Mheshimiwa Spika**, Kwa mujibu wa takwimu za Sensa ya Taifa ya Idadi ya Watu na Makazi ya mwaka 2012, idadi ya watoto chini ya miaka 18 Tanzania Bara ni 21,866,258 sawa na asilimia 50.1 ya idadi ya watu wote. Kati yao wasichana ni 10,943,846 na wavulana ni 10,922,412.

35. **Mheshimiwa Spika,** Pamoja na Serikali kuweka mazingira wezeshi ya kuwapatia watoto haki zao kupitia sera, sheria, mipango, programu na mikakati mbalimbali, bado maendeleo ya mtoto yanakabiliwa na changamoto mbalimbali. Changamoto hizo ni pamoja na: ukatili dhidi ya watoto, kuwepo kwa watoto wanaoishi katika mazingira hatarishi, kushuka kwa maadili, ndoa na mimba za utotoni.

36. **Mheshimiwa Spika,** Kumekuwepo na jitihada mbalimbali za kukabiliana na changamoto hizo ikiwa ni pamoja na uanzishwaji wa Kituo cha Huduma za Pamoja (One Stop Centre) kwa majaribio katika Hospitali ya Amana - Manispaa ya Ilala kwa ajili ya kuhudumia watoto mbalimbali wanaofanyiwa aina mbalimbali za ukatili na kutoa elimu kwa wazazi na walezi juu ya wajibu wao katika malezi ya watoto. Aidha, Wizara kwa kushirikiana na wadau imewezesha kuanzishwa kwa mtandao wa mawasiliano wa kusaidia watoto (Child Helpline) namba 116 kwa ajili ya jamii inayotumika kutoa taarifa za ukatili dhidi ya watoto na ukiukwaji wa haki za watoto. Namba hii imeanza kufanya kazi katika maeneo machache kwa majaribio na utekelezaji wa kazi zake unaonesha mafanikio mazuri hadi sasa.

Hali ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali

37. **Mheshimiwa Spika**, idadi ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali chini ya Sheria ya NGOs Na. 24 ya mwaka 2002 iliyorekebishwa mwaka 2005 imeendelea kukua mwaka hadi mwaka. Kufikia tarehe 17 Machi, 2014 idadi ya mashirika hayo ilifikia 6,427 kutoka mashirika 3,000 yaliyokadiriwa kuwepo mwaka 2001 wakati Sera ya Taifa ya NGOs ilipokuwa inaandaliwa (**Jedwali Na.7**). Hili ni ongezeko la zaidi ya asilimia 100. Kati ya mashirika yaliyosajiliwa, 254 ni ya kimataifa na 6,173 ni ya ndani ya nchi yanayofanya kazi katika ngazi za wilaya, mkoa na taifa.

38. **Mheshimiwa Spika**, Mashirika Yasiyo ya Kiserikali yameendelea kutambulika kama wadau na wabia muhimu katika maendeleo. Mashirika haya yanajishughulisha na kazi mbalimbali ikiwemo elimu, mazingira na mabadiliko ya tabianchi, afya, maendeleo shirikishi, haki za binadamu, maendeleo ya jinsia, ushawishi na utetezi, kinga ya jamii, haki za watoto, kilimo, maji na ustawi wa jamii.

39. **Mheshimiwa Spika**, kuongezeka kwa idadi na shughuli za NGOs katika nchi yetu ni matokeo ya mazingira wezeshi yanayoendelea kuboreka mwaka hadi mwaka. Hii ni pamoja na uwepo wa Sera ya Taifa ya Mashirika Yasiyo ya

Kiserikali ya mwaka 2001, Sheria ya NGOs Na.24 ya mwaka 2002 iliyorekebishwa mwaka 2005 na Kanuni za Maadili za Mashirika Yasiyo ya Kiserikali za mwaka 2008. Aidha, muundo wa kitaasisi unaowezesha NGOs kujitawala kwa uhuru na kujiratibu umeendelea kuwepo ikiwemo: Bodi ya Uratibu wa NGOs, Baraza la Taifa la NGOs, Maafisa Maendeleo ya Jamii wa Wilaya na mikoa ambao ni Wasajili Wasaidizi na mitandao ya NGOs ya wilaya, mkoa na taifa.

40. **Mheshimiwa Spika**, pamoja na kuimarika kwa hali ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali hapa nchini, bado kuna changamoto zinazohitaji kufanyiwa kazi. Changamoto zilizopo ni pamoja na sehemu kubwa ya shughuli za Mashirika Yasiyo ya Kiserikali kutegemea wafadhili kutoka nje na kutokuwa na vyanzo vya uhakika vya ndani ya nchi hivyo kuathiri uendelevu wa shughuli hizo pindi wafadhili hao wanapositisha misaada. Changamoto nyingine ni kutokuwepo kwa Kamati za Maadili ya NGOs katika baadhi ya mikoa na wilaya kunakoathiri uwezo wa NGOs kujitawala katika kuongeza uwazi na uwajibikaji katika matumizi ya rasilimali na uendeshaji wa mashirika hayo.

41. **Mheshimiwa Spika**, katika kutatua changamoto hizo wizara yangu imechukua hatua mbalimbali. Mojawapo ya hatua hizo ni

kuhimiza Mashirika Yasiyo ya Kiserikali kutumia fursa ya marekebisho ya Sheria ya NGOs yaliyofanyika mwaka 2005 kuanzisha na kuendeleza miradi ya kuzalisha faida kwa ajili ya kutekeleza malengo yao hata pale wafadhili wanapositisha misaada. Aidha, Wizara kwa kushirikiana na Baraza la Taifa la NGOs inaendelea kutafuta fedha kwa ajili ya kuliwezesha kuanzisha Kamati za Maadili ya NGOs katika ngazi ya wilaya na mikoa ikiwa ni utekelezaji wa Kanuni za Maadili ya NGOs.

Mafanikio

42. **Mheshimiwa Spika**, mafanikio yaliyopatikana katika utekelezaji wa bajeti ya mwaka 2013/2014, ni pamoja na:

- (i) Idadi ya vituo vya kutolea mikopo kwa wajasiriamali wadogo hususan wanawake imeongezeka toka vituo 21 mwaka 2012/13 hadi vituo 50 mwaka 2013/14, sawa na ongezeko la asilimia 58;
- (ii) Matawi ya Benki ya Wanawake Tanzania yameongezeka toka tawi moja mwaka 2009/10 hadi matawi mawili mwaka 2013/14;
- (iii) Kuongezeka kwa Mashirika Yasiyo ya Kiserikali yaliyosajiliwa toka mashirika 3,000 mwaka 2001/02 hadi mashirika 6,427 mwaka 2013/14;
- (iv) Wanafunzi waliojiunga na mafunzo ya ufundi stadi katika Vyuo 25 vya Maendeleo

- ya Wananchi wameongezeka toka wanafunzi 1,125 mwaka 2013 hadi wanafunzi 2,722 mwaka 2014;
- (v) Wanafunzi waliojiunga na mafunzo ya elimu ya wananchi (Kozi ndefu) katika Vyuo 55 vya Maendeleo ya Wananchi wameongezeka toka wanafunzi 6,586 mwaka 2013 hadi wanafunzi 7,144 mwaka 2014;
 - (vi) Kuongezeka kwa Halmashauri zilizopata mikopo kupitia Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake toka Halmashauri 19 mwaka 2008/09 hadi Halmashauri 38 mwaka 2013/14; na
 - (vii) Kuongezeka kwa Madawati ya Jinsia na Watoto toka madawati 9 mwaka 2008 hadi madawati 417 mwaka 2014.

Changamoto

43. **Mheshimiwa Spika**, pamoja na mafanikio yaliyopatikana, Sekta ya Maendeleo ya Jamii inakabiliwa na changamoto zifuatazo:

- (i) Uhaba wa wakufunzi wa kada mbalimbali katika Vyuo vya Maendeleo ya Jamii na Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi;
- (ii) Ukosefu wa vyombo vya usafiri katika Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi, Vyuo vya Maendeleo ya Jamii na uchakavu wa vyombo vya usafiri Makao Makuu ya Wizara;

- (iii) Upungufu wa vifaa vya kujifunzia na kufundishia katika Vyuo tisa vya Maendeleo ya Jamii na Vyuo 55 vya Maendeleo ya Wananchi;
- (iv) Uchakavu wa majengo na miundombinu katika Vyuo vya Maendeleo ya Jamii na Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi;
- (v) Kuendelea kukua kwa madeni ya watumishi, wakandarasi na watoa huduma mbalimbali Wizarani. Madeni yamefikia shilingi 2,558,735,065 katika deni hilo shilingi 774,308,379.84 ni madeni ya watumishi, shilingi 773,166,431.80 ni madeni ya wazabuni na shilingi 1,011,260,253.36 ni madeni ya wakandarasi;
- (vi) Fedha kutolewa na Wizara ya Fedha bila kuzingatia Mpango Kazi na Mtiririko wa Mahitaji ya Fedha;
- (vii) Mahitaji ya mikopo ya Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake ni mengi ikilinganishwa na fedha zinazotolewa. Aidha, mikopo inayotolewa kwa vikundi kuwa kidogo isiyokidhi mahitaji halisi ya biashara na mafunzo ya ujasiriamali yanayotolewa kwa wakopaji kutotosheleza kuwajengea uwezo unaohitajika;
- (viii) Kupanua huduma za Benki ya Wanawake Tanzania ili kuwafikia wanawake wengi zaidi; na

- (ix) Kutokuwepo kwa uwazi na uwajibikaji kwa baadhi ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali.
- (x) Kuongezeka kwa matukio ya ukatili wa kijinsia katika jamii.

D: MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MPANGO WA MWAKA 2013/14 NA MALENGO YA MWAKA 2014/15

44. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2013/14, Wizara yangu iliendelea kusimamia utekelezaji wa majukumu yake kulingana na malengo yaliyopangwa. Katika bajeti ya mwaka 2013/14, Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia na Watoto iliidhinishiwa jumla ya shilingi 25,964,170,000 kwa ajili ya matumizi ya Kawaida na Maendeleo. Kati ya fedha za matumizi ya kawaida, shilingi 5,397,496,000 ni kwa ajili ya matumizi mengineyo na shilingi 8,656,002,000 kwa ajili ya malipo ya mishahara na shilingi 11,910,672,000 ni kwa ajili ya matumizi ya maendeleo.

45. **Mheshimiwa Spika**, hadi kufikia tarehe 15 Mei, 2014, Wizara ilikuwa imetumia jumla ya shilingi 10,305,162,100 sawa na asilimia 100 ya fedha za Matumizi ya Kawaida zilizopokelewa na shilingi 2,923,620,590 sawa na asilimia 100 ya fedha za Maendeleo zilizotolewa.

46. **Mheshimiwa Spika**, naomba kuwasilisha utekelezaji wa mpango wa mwaka 2013/14 na malengo ya mwaka 2014/15 kwa kuzingatia maeneo yafuatayo:

Maendeleo ya Jamii

47. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha 2013/2014 Wizara yangu ilidahili na kutoa mafunzo kwa wanachuo 2,869 kupitia vyuo tisa vya Maendeleo ya Jamii vya Tengeru, Buhare, Rungemba, Monduli, Missungwi, Ruaha, Uyole, Mlale na Mabughai. Wanachuo 2,036 walidailiwa katika ngazi ya cheti, 591 katika ngazi ya stashahada, 234 ngazi ya shahada na 8 katika ngazi ya Stashahada ya Uzamili. Aidha, Wizara yangu ilikarabati majengo na miundombinu katika Chuo cha Maendeleo ya Jamii Mlale, Misungwi na Mabughai. Katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea kukamilisha jengo la maktaba ya Chuo cha Tengeru na maabara ya kompyuta katika chuo cha Mabughai kwa lengo la kuboresha mazingira ya kufundishia na kujifunzia.

48. **Mheshimiwa Spika**, Katika mwaka 2013/14 Wizara yangu ililipa shilingi 84,114,523 zikiwa ni gharama za ujenzi zilizoongezeka katika ujenzi wa bwalo, jiko na nyumba za watumishi katika vyuo vya Maendeleo ya Wananchi vya Mputa na

Muhukuru mkoani Ruvuma. Aidha, Wizara ilifanya ukarabati wa mabweni na jengo la utawala katika chuo cha Maendeleo ya Wananchi Tarime; ukarabati wa nyumba za watumishi na uwekaji wa mfumo wa umeme katika chuo cha Maendeleo ya Wananchi Mwanhala; ukarabati wa jengo la utawala na bweni katika chuo cha Maendeleo ya Wananchi Kilwa Masoko; ukarabati wa mabweni na nyumba za watumishi katika chuo cha Maendeleo ya Wananchi Msaginya, Mputa, Sofi na Singida; ujenzi wa vyoo katika chuo cha Maendeleo ya Wananchi Masasi na Chilala; na kuvipatia vyuo vya Maendeleo ya Wananchi 25 vifaa vya kujifunzia na kufundishia masomo ya ufundi stadi.

49. Katika mwaka 2014/2015 Wizara yangu itaendelea kudahili na kutoa mafunzo kwa wananchi na pia itakarabati majengo na miundombinu ya vyuo vya Maendeleo ya Wananchi vya Mto wa Mbu, Msaginya na Nandembo.

50. **Mheshimiwa Spika,** Wizara imeendelea kuboresha mafunzo ya maendeleo ya wananchi kwa kutoa huduma kwa watoto kupitia vituo vya kulelea watoto ndani ya vyuo vya Maendeleo ya Wananchi 55 ambapo jumla ya watoto 1,033 walinufaika. Kuwepo kwa vituo hivi katika vyuo vya Maendeleo ya Wananchi

kumewawezesha watumishi katika vyuo hivi na jamii inayovizunguka vyuo hususan wanawake kushiriki kikamilifu katika shughuli za uzalishaji mali kwa uhuru zaidi. Aidha, vituo hivi vimewawezesha washiriki wanawake 97 wenye watoto wadogo kupata mafunzo wakiwa na watoto wao vyuoni.

51. **Mheshimiwa Spika**, kwa kipindi cha mwaka 2014/15, Wizara itaendelea kuimarisha vituo vya kulelea watoto katika vyuo 55 vya maendeleo ya wananchi kwa kutoa vifaa vya kufundishia na kujifunzia na kutengeneza viwanja vya michezo. Aidha, Wizara itawajengea uwezo wakufunzi 30 kwa ajili ya kuwawezesha kupata elimu ya kuendesha vituo vya kulelea watoto wadogo ikiwa ni pamoja na kuwapatia ujuzi wa kufundisha watoto hao elimu ya awali. Mafunzo ya kuwajengea uwezo wakufunzi katika Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi yatakuwa yanatolewa kwa awamu kulingana na Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Elimu.

Maendeleo ya Jinsia

52. **Mheshimiwa Spika**, uwezeshaji wanawake kiuchumi ni suala muhimu katika kufikia usawa wa kijinsia na kupunguza umaskini wa kipato katika jamii. Katika mwaka 2013/14, Wizara kupitia Mfuko wa Maendeleo wa Wanawake iliziwezesha Halmashauri 39

kutoa mikopo yenye thamani ya shilingi milioni 428. Katika kuhakikisha Mfuko unafikia malengo yaliyopangwa, Wizara ilifuatilia utendaji wa Mfuko katika mikoa tisa na kuiwezesha Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Maendeleo ya Jamii kufuatilia utekelezaji wa Mfuko katika Halmashauri mbalimbali. Halmashauri ambazo Kamati ya Bunge ilifanya ufuatiliaji huo ni Kinondoni, Ilala, Kibaha, Korogwe na Jiji la Tanga. Mikoa ambayo Wizara ilifuatilia shughuli za Mfuko ni Arusha, Manyara, Singida, Pwani, Tanga, Katavi, Rukwa, Morogoro na Kagera. Matokeo ya ufuatiliaji yanaonesha kwamba Halmashauri nyingi hazichangii asilimia tano ya mapato yao kama inavyotakiwa. Kutokana na matokeo hayo, Halmashauri ziliagizwa kuchangia katika Mfuko huo.

53. **Mheshimiwa Spika,** katika mwaka 2014/2015, Wizara yangu itaendelea kutoa fedha kwa Halmashauri nyingine zitakazokuwa zimemaliza marejesho pamoja na kufanya ufuatiliaji kwa mikoa na halmashauri zilizobaki. Napenda kutumia fursa hii kuzikumbusha halmashauri zote zilizokopeshwa kuzingatia mkataba wa marejesho. Aidha, nazikumbusha halmashauri zote nchini kuchangia asilimia tano ya mapato yao kwenye Mfuko wa Maendeleo wa wanawake ili wanawake wengi zaidi wanufaike na huduma za Mfuko huu.

54. **Mheshimiwa Spika**, kupitia Benki ya Wanawake Tanzania huduma za kibenki zimewafikia wananchi wengi zaidi wakiwepo wanawake kwani imeweza kufungua tawi la pili la Benki ya Wanawake Tanzania eneo la Kariakoo Mkoa wa Dar es Salaam, Mtaa wa Agrey/Likoma. Aidha, vituo 29 vya kutolea mikopo na mafunzo kwa wajasiriamali vimefunguliwa katika Mikoa ya Dar es Salaam, Dodoma na Mwanza. Vituo hivyo ni kama ifuatavyo: Dar es Salaam (Tabata Kisukuru, Mbande, Sabasaba, Ubungo Kibangu, Chanika, Chamazi na Kunduchi Mtongani); Dodoma (Airport, Chamwino, Ipagala, Posta, Hazina Kikuyu, Kizota, Savanna Kikuyu, Chang'ombe, Mnadani, Veyula, Mpwapwa, Kongwa na Mbande); na Mwanza (Nyakato, Igogo, Nyegezi, Pansiansi, Igoma, Kisesa, Magu, Misungwi na Kitangiri). Kwa mwaka 2014/15, Wizara yangu itaendelea kutoa ruzuku kwa Benki ya Wanawake Tanzania ili iweze kuwafikia wananchi wengi zaidi.

55. **Mheshimiwa Spika**, Ukatili wa kijinsia umeendelea kuwa ni tatizo katika jamii zetu ambapo wananchi wengi wameendelea kuumizwa na kuteseka na hata kuuawa kutokana na vitendo vya kikatili vinavyofanyika hapa nchini. Mwaka 2013/2014, Wizara ilifanya tathmini ya mafunzo yaliyotolewa kwa Kamati za Ulinzi na usalama katika Mkoa wa

Manyara kuhusiana na kupiga vita ukatili wa kijinsia. Moja ya matokeo ya tathmini hiyo imeonyesha kuwa Kamati husika zinahitaji kujengewa uwezo zaidi ili ziweze kufanya kazi zake kikamilifu. Katika mwaka 2014/15, Wizara itaendelea kufanya tathmini ya mafunzo yaliyotolewa kwa Kamati za Ulinzi na Usalama za Wilaya kuhusu mbinu za kutokomeza ukatili katika mikoa ya Mwanza, Shinyanga na Mara. Aidha, itaendelea kuzijengea uwezo kamati za ulinzi na usalama ili ziweze kupambana na kutokomeza ukatili katika ngazi ya wilaya na kuendelea kuiwezesha Kamati ya Kitaifa ya Kuzuia na Kuondoa Ukatili Dhidi ya Wanawake na Watoto ili iweze kutekeleza shughuli zake kikamilifu.

56. **Mheshimiwa Spika**, suala la uingizaji wa masuala ya kijinsia katika sera, mipango na bajeti limekuwa likitiliwa mkazo ili kuhakikisha kuwa mipango na bajeti za kila sekta, idara na taasisi mbalimbali inawanufaisha wote, yaani wanawake, wanaume, wavulana na wasichana. Katika kipindi cha mwaka 2013/14, Wizara kupitia wataalamu wake ilifanya tathmini ya uingizaji wa masuala ya jinsia katika Halmashauri 6 ambazo ni Halmashauri ya Jiji la Tanga na Arusha, Halmashauri za Wilaya ya Iringa na Moshi pamoja na Manispaa ya Temeke na Morogoro. Lengo la tathmini ilikuwa ni kubaini mafanikio na changamoto zinazojitokeza

katika uingizaji wa masuala ya jinsia katika sera na mipango na bajeti mbalimbali. Katika mwaka 2014/15, Wizara itaendelea kutoa mafunzo ya uingizaji wa masuala ya jinsia kwa wataalamu mbalimbali ili waweze kuelewa na kutekeleza mkakati huu ikiwa ni pamoja na kukamilisha Sera ya Taifa ya Jinsia. Aidha, Wizara imeanza mchakato wa kuandaa taarifa ya hali ya jinsia nchini (Tanzania Country Gender Profile) na kuanzisha benki ya Takwimu ya usawa wa jinsia. Taarifa hii na Benki ya Takwimu zitawezesha kufanya maamuzi, upangaji wa mipango, ushawishi na uhamasishaji kuhusu masuala ya jinsia ili kuwa na maendeleo endelevu. Aidha, zitasaidia kupima utekelezaji wa mipango na programu mbalimbali kuona kama zinaweza kupunguza changamoto za kijinsia na kuleta usawa unaotarajiwa.

57. **Mheshimiwa Spika,** mwaka 2013/2014, Wizara iliandaa rasimu ya 7 na 8 ya nchi ya Mkataba wa Kuondoa Aina zote za Ubaguzi dhidi ya Wanawake. Maandalizi ya taarifa hiyo yaliwashirikisha wadau mbalimbali ikiwa ni pamoja na Watendaji wa Madawati ya Jinsia kutoka Wizara mbalimbali, asasi za kijamii na Maafisa wa Maendeleo Jamii. Rasimu ya Taarifa hiyo imekamilika na inatarajiwa kujadiliwa na wadau mbalimbali wakiwemo Kamati ya Bunge ya Sekta ya Maendeleo ya

Jamii kwa lengo la kupata maoni zaidi kwa ajili ya kuiboresha.

58. **Mheshimiwa Spika**, tarehe 8 Machi kila mwaka, Wizara imekuwa ikishirikiana na wadau mbalimbali kuratibu maadhimisho ya Siku ya Wanawake Duniani. Kwa mwaka 2013/2014, maadhimisho ya Siku ya Wanawake Duniani yalifanyika kimkoa ambapo lengo kuu lilikuwa ni kuwakutanisha wanawake wa ngazi zote ili waweze kubadilishana uzoefu wa masuala mbalimbali yanayowakabili, kubaini fursa zilizopo katika kujiletea maendeleo na kutafuta ufumbuzi wa changamoto mbalimbali zinazowakabili. Katika mwaka 2013/14, Wizara yangu iliratibu maadhimisho ya siku hiyo katika ngazi ya mikoa ambapo Kauli mbiu ilikuwa ni **“Chochea Mabadiliko Kuleta Usawa wa Kijinsia”** Kauli mbiu hii inasisitiza na kuhamasisha jamii juu ya umuhimu wa kuzingatia masuala ya jinsia katika kupanga na kutekeleza mikakati na mipango ya maendeleo kwa kuzingatia ushiriki stahiki wa wanawake, wanaume, wavulana na wasichana katika kujiletea maendeleo yao na taifa kwa ujumla. Kwa mwaka 2014/15, Wizara itaratibu maadhimisho haya Kitaifa ili kuweza kupima mafanikio yaliyopatikana katika miaka mitano (2010 – 2015) katika juhudi za kumwendeleza mwanamke pamoja na kubainisha changamoto zilizojitokeza kwa kipindi hicho toka

maadhimisho haya yalipofanyika kitaifa mwaka 2010.

59. **Mheshimiwa Spika**, ili kutekeleza mikataba na maazimio mbalimbali ambayo nchi imesaini na kuridhia, mwaka 2013/14, Wizara ilishiriki katika mkutano wa 58 wa Kamisheni ya Hali ya Wanawake na mkutano wa nchi za Maziwa Makuu kuhusu masuala ya jinsia. Lengo la mikutano hiyo ni kutafuta mbinu za pamoja za kukabiliana na changamoto mbalimbali, kubadilishana uzoefu na kukubaliana maeneo muhimu ya utekelezaji katika kuleta usawa wa kijinsia na maendeleo ya wanawake katika nchi husika. Katika mwaka 2014/15, Wizara itaendelea kushiriki na kutoa mchango wake katika mikutano ya kikanda na kimataifa kuhusu utekelezaji wa masuala ya usawa wa kijinsia na kuwaendeleza wanawake.

Maendeleo ya Watoto

60. **Mheshimiwa Spika**, maendeleo ya taifa lolote duniani hutegemea sana namna ambavyo linawalinda na kuwakuza watoto wake. Kwa kuzingatia hilo, Wizara yangu imekuwa ikichukua hatua mbalimbali katika kukabiliana na changamoto zinazowakabili watoto hapa nchini.

61. **Mheshimiwa Spika,** mwaka 2013/2014, Wizara yangu iliandaa mpango kazi wa jamii wa kudhibiti tatizo la watoto wanaoishi na kufanya kazi mitaani. Lengo likiwa ni kuongeza ushiriki wa wadau katika kudhibiti na kuondoa tatizo hilo kwa kuwaelimisha na kuhamasisha ili wabebe jukumu la kuwapatia watoto mahitaji na haki zao za msingi. Utekelezaji wa Mpango kazi unahusisha familia, jamii, serikali, asasi za kiraia, vyombo vya habari na wabia wa maendeleo. Katika mwaka 2014/2015, Wizara itasambaza mpango katika mikoja yote na kuratibu utekelezaji wake.

62. **Mheshimiwa Spika,** katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu imefanya marekebisho ya Sera ya Maendeleo ya Mtoto ya mwaka 2008 kuwa Sera ya Malezi, Makuzi na Maendeleo ya Mtoto ya mwaka 2014 ili iweze kujumuisha masuala ya utoaji huduma fungamanishi na shirikishi za Malezi, Makuzi na Maendeleo ya Mtoto. Aidha, Sera hiyo imezingatia masuala ya kukabiliana na changamoto zinazotokana na mabadiliko ya sayansi na teknolojia pamoja na upatikanaji wa huduma za malezi na makuzi kwa watoto walio chini ya umri wa miaka nane. Katika mwaka 2014/2015, Wizara itakamilisha Sera hiyo na mkakati wake wa utekelezaji. Aidha, Wizara itasambaza kwa wadau sera na mkakati huo kwa ajili ya utekelezaji.

63. **Mheshimiwa Spika**, ukatili dhidi ya watoto ni moja ya changamoto zinazoathiri malezi, makuzi na maendeleo ya mtoto. Katika kupunguza matukio ya ukatili huo, mwaka 2013/2014 Wizara yangu kwa kushirikiana na wadau mbalimbali iliandaa Mpango Kazi Shirikishi wa Kuzuia Ukatili dhidi ya Watoto wa mwaka 2013 hadi 2016. Aidha, Wizara yangu iliwezesha kufanyika kwa mkutano wa mwaka wa Kikosi Kazi cha Taifa cha Kuzuia Ukatili dhidi ya Mtoto ambapo sekta zote zinazohusiana na maendeleo ya mtoto zilitoa taarifa kuhusu mapendekezo ya namna ya kutekeleza mpango huo. Pia, Wizara iliandaa mkutano uliowakutanisha watekelezaji wa Mpangokazi wa miaka mitatu wa kuzuia ukatili wa watoto na wadau wa maendeleo na tayari wadau kadhaa wa maendeleo wajitokeza na kuanza kuchangia fedha za utekelezaji wa baadhi ya kazi zilizoainishwa katika mpango huu. Tunawashukuru sana wadau hawa. Katika mwaka 2014/2015, Wizara itaendelea kuratibu na kusimamia mpango huo kwa kushirikiana na kikosi kazi hicho.

64. **Mheshimiwa Spika**, Wizara yangu pia iliandaa kitini cha elimu ya malezi kwa familia kuhusu kukabiliana na ukatili dhidi ya watoto. Kitini hicho kitatumiwa na wawezeshaji jamii katika kuwajengea uwezo wazazi na walezi ili kudhibiti ukatili dhidi ya watoto. Aidha,

kuanzia ngazi ngazi ya familia Wizara ilitoa mafunzo kuhusu Kitini hicho kwa Maafisa Maendeleo ya Jamii kutoka halmashauri za Hai, Temeke, Magu na Kasulu. Katika mwaka 2014/2015, Wizara itaendelea kuratibu usambazaji wa kitini hicho katika halmashauri nyingine.

65. **Mheshimiwa Spika**, vilevile, Wizara iliendelea kuratibu utoaji wa taarifa za ukatili dhidi ya watoto kupitia namba ya simu 116 inayosimamiwa na Shirika Lisilo la Kiserikali la C-SEMA. Hadi kufikia Machi, 2014 jumla ya simu 6,188 zilipigwa kupitia namba hiyo na kufanyiwa kazi. Mwaka 2014/15, Wizara itaendelea kuratibu na kusimamia mtandao huo na kuendelea kutathmini ili kuwezesha kupeleka huduma hii katika maeneo mengine ya nchi.

66. **Mheshimiwa Spika**, Watoto wanayo haki ya msingi ya kushiriki na kushirikishwa katika masuala yote yanayowahusu. Katika kuhakikisha ushiriki wa watoto katika kutoa maoni yao, mwaka 2013/2014, wizara iliandaa Mkutano Mkuu wa Baraza la Watoto ili kupitia rasimu ya kwanza ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Aidha, wizara yangu iliratibu utekelezaji wa shughuli za mabaraza ya watoto katika ngazi ya Wilaya/Mikoa pamoja na Azimio la Bunjumbura kuhusu haki na ustawi

wa watoto. Katika mwaka 2014/2015, Wizara itaendelea kushirikiana na Halmashauri kuimarisha Baraza la Watoto la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania pamoja na mabaraza ya watoto ya mikoa na wilaya ili yaweze kutoa fursa nzuri za ushiriki wa watoto katika maeneo husika.

67. **Mheshimiwa Spika**, Katika mwaka 2013/2014, Wizara yangu iliratibu maadhimisho ya siku ya mtoto wa Afrika ambayo yaliadhimishwa katika ngazi ya mkoa. Katika maadhimisho hayo, kila mkoa ulipata fursa ya kuadhimisha siku hii muhimu kulingana na mazingira na uhitaji wa mkoa husika. Kauli mbiu ya mwaka 2013/2014 ilikuwa ni **“Kuondoa Mila zenye kuleta Madhara kwa Watoto: ni Jukumu Letu Sote”**. Lengo la kaulimbiu hiyo ni kuhamasisha jamii kubaini baadhi ya mila ambazo zimekuwa zikileta madhara kwa watoto na kuweka mikakati ya kuzitokomeza.

68. **Mheshimiwa Spika**, Vile vile, Wizara yangu iliratibu maadhimisho ya siku ya Familia Duniani ambayo yalifanyika kimkoa. Kauli mbiu ya maadhimisho haya ilikuwa ni **“Imarisha na Endeleza Ushirikiano na Mshikamano wa Familia na Makundi Mbalimbali ya Jamii”**. Kauli mbiu hii inasisitiza wazazi, walezi na jamii kuwajibika

kwa pamoja katika malezi ya familia. Katika mwaka 2014/2015, Wizara itaendelea kuratibu maadhimisho ya siku hizo kwa lengo la kuhamasisha jamii kuhusu haki na ustawi wa mtoto na maendeleo ya familia.

Uratibu wa Mashirika Yasiyo ya Kiserikali

69. **Mheshimiwa Spika**, Katika kipindi cha mwaka 2013/2014, Serikali iliendelea kusajili Mashirika Yasiyo ya Kiserikali chini ya Sheria ya NGOs Na.24 ya mwaka 2002. Jumla ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali 435 yalipatiwa usajili katika ngazi ya wilaya, mkoa, taifa na kimataifa. Kati ya hayo, mashirika ya kimataifa ni 23 na mashirika ya ndani ya nchi yaani ya ngazi za wilaya, mkoa na taifa ni 412. Hii imefanya idadi ya NGOs kuongezeka kutoka mashirika 5,992 mwezi Julai, 2013 na kufikia mashirika 6,427 mwezi Machi, 2014 ikiwa ni ongezeko la asilimia 7. Aidha, katika kipindi cha mwaka 2014/15, Wizara yangu itaendelea na usajili wa mashirika hayo.

70. **Mheshimiwa Spika**, Wizara yangu pia iliratibu shughuli za NGOs kwa kuwezesha ushiriki wa wadau katika utekelezaji wa Sera ya Taifa ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali. Hii ni pamoja na kuiwezesha Bodi ya uratibu wa NGOs kukagua shughuli za NGOs 21 na kufanya vikao vitatu katika mikoa ya Tanga, Lindi na Mbeya.

Vikao hivyo vilifikia maamuzi mbalimbali ikiwemo utatuzi wa migogoro katika Mashirika Yasiyo ya Kiserikali. Aidha, Wizara kupitia Bodi ya Uratibu wa NGOs ilikutana na wadau 175 na kujadili mafanikio na changamoto zinazozikabili NGOs katika mikoa husika na kutoa elimu kuhusu Sera ya Taifa ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali ya mwaka 2001 na Sheria ya NGOs Na. 24 ya mwaka 2002. Wizara pia imeanzisha utaratibu wa kukutana na NGOs zinazofanyakazi za watoto na wanawake na mapendekezo ya kuboresha ushirikiano yameandaliwa. Kwa mwaka 2014/15, Wizara yangu itaendelea kuiwezesha Bodi ya Uratibu wa NGOs kufanya vikao vinne na kukutana na wadau ili kuboresha uratibu wa NGOs nchini na pia itaendelea na utaratibu wa kukutana na NGOs zinazofanyakazi na watoto na wanawake ili kuboresha ushirikiano na utekelezaji wa majukumu haya.

71. **Mheshimiwa Spika**, katika kuendelea kujenga mazingira wezeshi na kuboresha uratibu wa mashirika haya, Wizara yangu itatekeleza mambo mbalimbali katika kipindi cha mwaka 2014/2015. Kazi hizo ni pamoja na kufuatilia na kutathmini mchango wa Mashirika Yasiyo ya Kiserikali na hali ya uendeshaji wa mashirika hayo hapa nchini. Aidha, itawezesha kufanyika kwa tathmini kuhusu ufanisi wa Sera ya Taifa ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali katika

kujenga mazingira wezeshi kwa NGOs. Vilevile, Serikali kupitia Wizara yangu itawezesha kufanyika kwa mafunzo ya ndani kuhusu usajili, ufuatiliaji na tathmini ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali kwa Maafisa Maendeleo ya Jamii wa wilaya na mikoa kwa lengo la kuwajengea uwezo wa kiutendaji ili kuboresha utoaji wa huduma za usajili na uratibu katika ngazi husika.

Uratibu wa Sera na Mipango

72. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2013/14 uratibu na mapitio ya Sera ya Maendeleo ya Mtoto ya mwaka 2008 pamoja na mkakati wake ulifanyika. Katika mwaka 2014/15, uratibu wa mapitio ya Sera ya Mashirika Yasiyo ya Kiserikali ya mwaka 2001 na tathmini ya utekelezaji wa Sera ya Wanawake na Jinsia ya mwaka 2000 na Sera ya Taifa ya Mashirika Yasiyo Ya Kiserikali ya mwaka 2001 utafanyika. Aidha, uratibu wa mipango na bajeti ya mwaka 2015/16 pamoja na uandaaji wa mfumo wa ufuatiliaji na tathmini wa Wizara utaandaliwa ili kuimarisha ukusanyaji, uhifadhi na usimamizi wa takwimu na taarifa za sekta ya maendeleo ya jamii. Watumishi 20 wa Wizara watajengewa uwezo wa ukusanyaji takwimu, ufuatiliaji na tathmini.

Utawala na Usimamizi wa Rasilimali Watu

73. **Mheshimiwa Spika**, watumishi ni rasimali muhimu yenye kutekeleza majukumu ya kila siku ya Wizara. Kutokana na umuhimu wake inahitaji kusimamiwa vizuri, kujengewa uwezo wa kiutendaji na mazingira mazuri ya kazi ili kuongeza ufanisi na tija. Katika mwaka 2013/2014, Wizara iliwezesha watumishi 62 kupata mafunzo ya muda mrefu na mfupi, ndani na nje ya nchi ili kuwaongezea ujuzi na utaalamu katika utekelezaji wa majukumu yao. Katika mwaka 2014/15, Wizara yangu itaendelea kuwawezesha watumishi 84 kupata mafunzo mbalimbali ya muda mfupi na mrefu ndani ya nchi.

74. **Mheshimiwa Spika**, katika kuwapatia motisha wafanyakazi, Wizara yangu kwa mwaka 2013/14, ilipandisha vyeo watumishi 126 na kuwabadilisha kada watumishi wanne. Aidha, watumishi 86 walithibitishwa kazini. Kwa kipindi cha mwaka 2014/15, Wizara itaendelea kuwapandisha vyeo watumishi wake kwa mujibu wa Miundo ya Utumishi wa Kada zao na Sera ya Menejimenti na Ajira katika Utumishi wa Umma ili kuongeza tija katika utendaji kazi.

75. **Mheshimiwa Spika**, Wizara yangu imekuwa ikikabiliwa na upungufu mkubwa wa watumishi hasa katika Vyuo vya Maendeleo ya

Jamii na Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi. Katika kukabiliana na changamoto hii mwaka 2013/14, Wizara yangu iliajiri jumla ya watumishi 92 kutokana na kibali cha ajira kilichotolewa na Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma chenye Kumbukumbu Namba BC.62/97/014/11 cha tarehe 4 Juni, 2012. Kwa mwaka 2013/14 Wizara iliwasilisha maombi ya kibali cha ajira ya watumishi 603. Katika mwaka 2014/15, Wizara inatarajia kuendelea kuajiri watumishi wengine ili kuendelea kupunguza pengo lililopo.

76. **Mheshimiwa Spika**, katika kuboresha mazingira ya utendaji kazi kwa watumishi, mwaka 2013/14, Wizara iliwapatia watumishi vitendea kazi mbalimbali. Kwa mwaka 2014/2015, Wizara yangu itajenga eneo la kuegesha magari la Makao Makuu ya Wizara, kununua jenereta na kuendelea kuwapatia wafanyakazi vitendea kazi mbalimbali. Aidha, Wizara itawawezesha watumishi kushiriki katika mashindano ya SHIMIWI ili kuboresha afya na kuimarisha mahusiano miongoni mwa watumishi wa Serikali.

77. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2013/14, Wizara yangu iliendelea kuwezesha sekta binafsi za ulinzi na usafi kutoa huduma hizo kwa Wizara kwa lengo la kuboresha mazingira ya utendaji kazi na usalama wa vifaa

na mali. Katika mwaka 2014/15, Wizara itaendelea kuwezesha sekta binafsi kutoa huduma hizo.

78. **Mheshimiwa Spika**, Wizara yangu iliendeleza mapambano dhidi ya UKIMWI na Virusi Vya UKIMWI mahala pa kazi. Katika mwaka 2013/14, Wizara iliwapatia watumishi nasaha za namna ya kujikinga na maambukizi ya Virusi Vya UKIMWI. Katika mwaka 2014/15, Wizara itaendelea kuhamasisha watumishi wajitokeze kupima afya zao pamoja na kuwapatia huduma ya viini lishe na chakula.

Mawasiliano kwa umma

79. **Mheshimiwa Spika**, mawasiliano ni nguzo muhimu katika kuwawezesha wananchi kufahamu huduma zinazotolewa na Wizara na pia kuiwezesha kupata mrejesho kutoka kwa wadau ili kuboresha huduma hizo. Kwa mwaka 2013/2014, Wizara yangu iliandaa vipindi vya luninga, radio na mikutano na waandishi wa habari kwa ajili ya kuelimisha umma kuhusu masuala ya maendeleo ya jamii, jinsia, wanawake, familia, haki za watoto na uratibu wa Mashirika Yasiyo ya Kiserikali. Aidha, Wizara iliandaa matangazo mbalimbali kupitia magazeti, vipeperushi na mabango.

80. **Mheshimiwa Spika**, Katika mwaka 2013/14, Wizara pia ilianzisha mawasiliano na umma kupitia mitandao ya kijamii. Mitandao hiyo ni pamoja na: Blog ya wizara, www.maendeleoyajamiijinsianawatoto.blogspot.com; Facebook ya wizara, [facebook.com/maendeleoyajamii](https://www.facebook.com/maendeleoyajamii); na twitter ya wizara, [Twitter.com/wmjwzt](https://twitter.com/wmjwzt). Kwa mwaka 2014/2015, Wizara itaandaa mkakati wa mawasiliano na kuendelea kuwezesha mawasiliano kwa umma kupitia njia mbalimbali ikiwemo mitandao ya kijamii, radio, luninga, magazeti, gari la sinema, majarida, vipeperushi na uhamasishaji jamii kwa kushirikiana na Maafisa Maendeleo ya Jamii katika ngazi ya kata, wilaya na mkoa.

E: HITIMISHO

81. **Mheshimiwa Spika**, mapitio ya utekelezaji wa Mpango wa Wizara wa mwaka 2013/14 na Malengo ya mwaka 2014/15 yanaonesha jinsi Wizara yangu ilivyo na umuhimu katika kuleta usawa wa jinsia, upatikanaji wa haki na ustawi wa watoto, ongezeko la ajira kwa vijana na ushawishi wa jamii katika kupokea na kutekeleza miradi ya maendeleo endelevu. Ili Wizara itekeleze vema majukumu yake inahitaji ushirikiano mkubwa wa wadau mbalimbali na rasilimali fedha za kutosha.

F: SHUKRANI

82. **Mheshimiwa Spika**, napenda sasa kumshukuru sana Naibu Waziri, Mheshimiwa Dk. Pindi Hazara Chana (Mb.), kwa ushirikiano, ushauri na usaidizi mkubwa anaonipa katika kuongoza Wizara hii. Vilevile, napenda kutoa shukrani za dhati kwa: Katibu Mkuu, Bibi Anna Tayari Maembe, Naibu Katibu Mkuu, Bibi Nuru H. M. Millao; Wakurugenzi; Wakuu wa Vitengo; Mkurugenzi Mtendaji wa Benki ya Wanawake Tanzania - Bibi Magreth Chacha; Wakuu wa Vyuu; na Wafanyakazi wote wa Wizara yangu wa ngazi zote, kwa jitihada zao katika utekelezaji wa majukumu ya Wizara, ambayo ni pamoja na kuniwezesha mimi kuwasilisha hotuba hii mbele ya Bunge lako tukufu.

83. **Mheshimiwa Spika**, kabla sijamaliza hotuba yangu, sina budi kuwashukuru wadau wote tunaofanya nao kazi na wengine ambao kwa namna moja au nyingine tunashirikiana. Peke yetu kama Wizara tusingefikia mafanikio niliyoyataja. Naomba kupitia Bunge lako tukufu, kutoa shukrani zangu za dhati kwa wafuatao: Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya (NHIF), Asasi ya Wanawake na Maendeleo (WAMA); Mfuko wa Fursa Sawa kwa Wote (EOTF); Mtandao wa Jinsia Tanzania (TGNP); Chama cha Wanasheria Wanawake Tanzania (TAWLA); Chama cha

Waandishi wa Habari Wanawake Tanzania (TAMWA); Shirikisho la Vyama vya Wanawake Wafanyabiashara Tanzania (FAWETA); Medical Women Association of Tanzania (MEWATA); White Ribbon; Plan International; Save the Children; Mashirika mbalimbali yasiyo ya Kiserikali pamoja na wale wanaofanya kazi kwa maslahi ya jamii kwa namna moja au nyingine.

Napenda pia kuyashukuru Mashirika kutoka nchi rafiki ambayo yameendelea kutusaidia na kufanya kazi na sisi. Mashirika hayo ni pamoja na: DFID; GPE; CIDA; KOICA na UK Education. Aidha, nayashukuru Mashirika ya Umoja wa Mataifa ambayo ni: UNICEF; UNDP; UNFPA na UN WOMEN kwa misaada yao mbalimbali iliyofanikisha utekelezaji wa majukumu mengi ya Wizara yangu.

G. MAKADIRIO YA BAJETI YA WIZARA MWAKA 2014/15

84. ***Mheshimiwa Spika***, ili Wizara yangu iweze kutekeleza majukumu na malengo yake kwa mwaka 2014/15, sasa naliomba Bunge lako tukufu liidhinishe matumizi ya shilingi 30,233,474,000. Kati ya maombi haya:

- (a) Shilingi 21,215,930,000 ni kwa ajili ya matumizi ya kawaida;
- (b) Shilingi 12,818,434,000 ni kwa ajili ya mishahara;

- (c) Shilingi 8,397,496,000 ni kwa ajili ya matumizi mengineyo;
- (d) Shilingi 9,017,544,000 ni kwa ajili ya kutekeleza miradi ya maendeleo ambapo shilingi 7,000,000,000 ni fedha za ndani na shilingi 2,017,544,000 ni fedha za nje.

85. ***Mheshimiwa Spika***, naomba kutoa hoja.

**IDADI YA WANANCHI WALIOPATA MAFUNZO KATIKA VYUO
VYA MAENDELEO YA WANANCHI KUANZIA
MWAKA 2010/11 HADI 2013/14**

MWAKA	WANAWAKE	WANAUME	JUMLA
2010/2011	15,409	16,468	31,877
2011/2012	15,632	16,501	32,133
2012/2013	17,959	23,722	41,681
2013/2014	21,841	18,851	40,692
JUMLA:	70,841	75,542	146,383

Chanzo: Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia na Watoto, mwaka 2014 .

IDADI YA WASHIRIKI KATIKA VYUO VYA MAENDELEO YA WANANCHI (MAFUNZO YA VET,FDC NA CHEKECHEA) KUTOKA 2013 HADI APRILI, 2014																
CHUO	IDADI YA WANACHUO															
	VET			FDC KOZI NDEFU			FDC KOZI FUPI			KOZI NJE YA CHUO			CHEKECHEA			JUMLA KWA CHUO
	ME	KE	JUMLA	ME	KE	JUMLA	ME	KE	JUMLA	ME	KE	JUMLA	WAV	WAS	JUMLA	
1. Rubondo	84	14	98	69	48	117	56	8	64	0	0	0	6	8	14	293
2. Kisangwa	41	90	131	90	76	166	0	0	0	0	0	0	14	32	46	343
3. Handeni	262	41	303	169	70	239	27	10	37	0	0	0	0	0	0	579
4. Msingi	33	11	44	66	40	106	265	265	530	177	111	288	29	34	63	1031
5. Mwanva	58	1	59	15	45	60	270	145	415	0	160	160	16	17	33	727
6. Kasulu	60	20	80	36	12	48	81	8	89	0	0	0	24	18	42	259
7. Munguri	14	22	36	13	22	35	0	0	0	0	0	0	0	0	0	71
8. Chilala	69	18	87	67	27	94	0	0	0	150	120	270	8	12	20	471
9. Masasi	87	15	102	75	19	94	1	6	7	20	40	60	21	25	46	309
10. Malampaka	40	17	57	108	31	139	583	523	1106	478	487	965	15	16	31	2298
11. Mbinga	102	23	125	103	29	132	126	42	168	35	20	55	13	14	27	507
12. Gera	52	28	80	85	41	126	0	0	0	0	0	0	0	0	0	206
13. Chisalu	72	29	101	60	44	104	8	0	8	0	0	0	11	16	27	240

14. Kiwanda	46	33	79	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	79
15. Mputa	31	16	47	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	47
16. Newala	98	11	109	115	30	145	0	0	0	0	0	0	35	28	63	317
17. Njombe	114	66	180	197	160	357	67	115	182	203	312	515	6	9	15	1249
18. Chala	52	2	54	5	1	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	60
19. Nzega	88	11	99	24	72	96	138 2	1055	2437	16	0	16	0	0	0	2648
20. Mamtukuna	115	13	128	261	228	489	2	11	13	116	323	439	7	13	20	1089
21. Ikwiriri	69	27	96	48	59	107	625	350	975	89	141	230	24	16	40	1448
22. Katumba	67	65	132	19	9	28	10	15	25	0	0	0	0	0	0	185
23. Sengerema	317	33	350	14	19	33	35	38	73	18	25	43	32	55	87	586
24. Muhukuru	63	38	101			0			0			0			0	101

**IDADI YA WASHIRIKI KATIKA VYUO VYUO VYA MAENDELEO YA WANANCHI (MAFUNZO YA VET,FDC NA CHEKECHEA)
KUTOKA 2013 HADI APRILI 2014**

CHUO	IDADI YA WANACHUO															
	VET			FDC KOZI NDEFU			FDC KOZI FUPI			KOZI NJE YA CHUO			CHEKECHEA			JUMLA KWA CHUO
	ME	KE	JUMLA	ME	KE	JUMLA	ME	KE	JUMLA	ME	KE	JUMLA	WAV	WAS	JUMLA	
25. Sofi	43	1	44	2	21	23	2	8	10	0	0	0	12	13	25	102
26. Ulembwe	0	0	0	55	24	79	0	0	0	0	0	0	26	15	41	120
27. Mto wa Mb	0	0	0	107	63	170	0	0	0	0	0	0	0	0	0	170
28. Ngara	0	0	0	144	53	197	146	104	250	5	0	5			0	452
29. Kibondo	0	0	0	85	74	159	18	72	90			0			0	249
30. Same	0	0	0	202	45	247	0	0	0	0	0	0	0	0	0	247
31. Msinga	0	0	0	262	187	449	0	0	0	0	0	0	6	9	15	464
32. Kilwa Masoko	0	0	0	50	16	66	117 1	1382	2553	0	0	0	0	0	0	2619
33. Tango	0	0	0	104	72	176	39	22	61	4	6	10	0	0	0	247
34. Tarime	0	0	0	68	39	107	0	0	0	0	0	0	0	0	0	107
35. Ifakara	0	0	0	29	25	54	405	720	1125	0	0	0	0	0	0	1179
36. Malya	0	0	0	104	65	169	17	13	30	29	16	45	8	7	15	259
37. Kisarawe	0	0	0	85	12	97	7	3	10	0	0	0	0	0	0	107

38. Nandembo	0	0	0	22	4	26	4	9	13	68	22	90	0	0	0	129
39. Bariadi	0	0	0	7	0	7	47	54	101	5	2	7			0	115
40. Sikonge	0	0	0	61	39	100	8	17	25	0	0	0	21	11	32	157
41. Anatoglu	0	0	0	66	33	99	39	35	74	35	80	115	0	0	0	288
42. Kihinga	0	0	0	46	12	58	142	55	197	10	60	70	0	0	0	325
43. Musoma	0	0	0	94	76	170	7	6	13	15	20	35	15	20	35	253
44. Nzowwe	0	0	0	27	6	33	0	0	0	0	0	0	15	21	36	69
45. Bigwa	0	0	0	128	64	192	2100	8500	10600	0	126	126	10	8	18	10936
46. Kilosa	0	0	0	65	32	97			0			0	15	9	24	121
47. Mtawanya	0	0	0	81	17	98	0	0	0	0	0	0	0	0	0	98
48. Buhangija	0	0	0	121	86	207	44	103	147	162	174	336	0	0	0	690

IDADI YA WASHIRIKI KATIKA VYUO VYUO VYA MAENDELEO YA WANANCHI (MAFUNZO YA VET, FDC NA CHEKECHEA) KUTOKA 2013 HADI APRILI, 2014																
CHUO	IDADI YA WANACHUO															
	VET			FDC KOZI NDEFU			FDC KOZI FUPI			KOZI NJE YA CHUO			CHEKECHEA			JUMLA KWA CHUO
	ME	KE	JUMLA	ME	KE	JUMLA	ME	KE	JUMLA	ME	KE	JUMLA	WAV	WAS	JUMLA	
49. Singida	0	0	0	96	61	157	913	1233	2146	0	0	0	0	0	0	2303
50. Urambo	0	0	0	108	69	177	157	192	349	0	0	0	0	0	0	526
51. Kibaha	0	0	0	395	167	562	225	46	271	310	290	600	61	59	120	1553
52. Mwanhala	0	0	0	54	17	71	0	0	0	0	8	8	0	0	0	79
53. Karumo	0	0	0	86	82	168	55	87	142	15	32	47	8	12	20	377
54. Msaginya	0	0	0	8	12	20	688	111	799	0	0	0	25	30	55	874
55. Ilula	0	0	0	93	95	188	57	66	123	0	0	0	8	15	23	334
JUMLA KUU:	2,077	645	2,722	4,494	2,650	7,144	9,829	15,429	25,258	1,960	2,575	4,535	491	542	1,033	40,692

Chanzo: Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia na Watoto.

FEDHA ZA WDF ZILIZOTOLEWA TOKA 2011/2012 HADI 2013/14

NA.	MKOA	HALMASHAURI	2011/2012	2012/13	2013/2014	JUMLA KUU
1	ARUSHA	ARUSHA MANISPAA	-	-	-	-
		MONDULI H/W	-	-	12,000,000	12,000,000
		ARUMERU	-	-	-	-
		NGORONGORO - H/W	8,000,000	-	-	8,000,000
		KARATU	-	-	-	-
		LONGIDO	-	-	12,000,000	12,000,000
		ARUSHA D/C	-	-	-	-
	JUMLA NDOGO		8,000,000	-	24,000,000	32,000,000
2	DAR ES SALAAM	KINONDONI MANISPAA	-	-	-	-
		TEMEKE MANISPAA	-	-	-	-
		ILALA MANISPAA	-	-	-	-
	JUMLA NDOGO		-	-	-	-
3	DODOMA	DODOMA H/W	-	-	-	-
		DODOMA MANISPAA	8,000,000	-	-	8,000,000
		KONDOA H/W	-	-	-	-
		KONGWA H/W	-	-	-	-
		MPWAPWA H/W	-	-	12,000,000	12,000,000
		BAHI	-	-	12,000,000	12,000,000
		CHAMWINO	-	8,000,000	-	8,000,000
		CHEMBA H/W	8,000,000	8,000,000	7,000,000	23,000,000
	JUMLA NDOGO		16,000,000	16,000,000	31,000,000	63,000,000

NA.	MKOA	HALMASHAURI	2011/2012	2012/13	2013/2014	JUMLA KUU
4	IRINGA	IRINGA H/W	-	-	12,000,000	12,000,000
		MUFINDI H.W	-	-	-	-
		IRINGA MANISPAA	-	-	-	-
		NJOMBE H/W	-	-	-	-
		NJOMBE H/W	8,000,000	-	-	8,000,000
		MAKETE H/W	-	-	-	-
		LUDEWA H/W	-	-	-	-
		KILOLO H/W	8,000,000	-	12,000,000	20,000,000
	JUMLA NDOGO		16,000,000	-	24,000,000	40,000,000
5	KAGERA	KARAGWE H/W	-	-	-	-
		NGARA H/W	-	8,000,000	-	8,000,000
		BIHARAMULO H/W	-	8,000,000	-	8,000,000
		BUKOBA H/W	-	-	-	-
		BUKOBA MANISPAA	8,000,000	-	-	8,000,000
		MISSENYI-KYAKA	-	-	-	-
		MULEBA	-	-	-	-
	JUMLA NDOGO		8,000,000	16,000,000	-	24,000,000
6	KATAVI	MPANDA H/W	-	-	12,000,000	12,000,000
		MPANDA H/MJI	-	-	7,000,000	7,000,000
		MLELE H/W	-	-	7,000,000	7,000,000
		NSIMBO H/W	-	-	7,000,000	7,000,000
	JUMLA NDOGO		-	-	33,000,000	33,000,000

NA.	MKOA	HALMASHAURI	2011/2012	2012/13	2013/2014	JUMLA KUU
7	KILIMANJARO	HAI H/W	-	-	-	-
		MWANGA H/W	-	-	-	-
		MOSHI MANISPAA	-	-	12,000,000	12,000,000
		SAME H/W	-	-	-	-
		MOSHI H/W	-	-	-	-
		ROMBO H/W	-	-	-	-
		SIHA H/W	-	8,000,000	-	8,000,000
	JUMLA NDOGO		-	8,000,000	12,000,000	20,000,000
8	KIGOMA	KIBONDO H/W	-	-	-	-
		KIGOMA MANISPAA	-	-	12,000,000	12,000,000
		KIGOMA H/W	-	-	-	-
		KASULU H/W	-	-	-	-
		KIGOMA T/C /UJJI	-	-	-	-
	JUMLA NDOGO		-	-	12,000,000	12,000,000
9	LINDI	LINDI H/W	-	-	12,000,000	12,000,000
		LINDI H/MJI	-	-	12,000,000	12,000,000
		RUANGWA H/W	-	-	-	-
		NACHINGWEA H/W	-	-	-	-
		KILWA H/W	-	-	12,000,000	12,000,000
		LIWALE H/W	-	-	-	-
	JUMLA NDOGO		-	-	36,000,000	36,000,000

10	MANYARA	KITETO H/W	-	-	-	-
		HANANG H/W / KATESH	-	-	-	-
		MBULU H/W	-	-	-	-
		BABATI H/W	-	-	-	-
		SIMANJIRO H/W	-	-	-	-
		BABATI H/MJI	-	-	12,000,000	12,000,000
	JUMLA NDOGO		-	-	12,000,000	12,000,000

NA.	MKOA	HALMASHAURI	2011/2012	2012/13	2013/2014	JUMLA KUU
11	MARA	SERENGETI	-	-	-	-
		TARIME	-	-	-	-
		MUSOMA H/W	-	-	-	-
		BUNDA H/W	-	-	-	-
		MUSOMA H/M	-	-	-	-
		RORYA	-	-	-	-
		JUMLA NDOGO		-	-	-
12	MBEYA	KYELA H/W	-	-	-	-
		MBALALI H/W	-	-	-	-
		MBEYA JIJI	-	-	12,000,000	12,000,000
		MBOZI H/W	-	-	-	-
		MBEYA H/W	-	-	-	-
		RUNGWE- TUKUYU H/W	-	-	-	-
		ILEJE H/W	-	-	-	-
		CHUNYA H/W	-	-	-	-
JUMLA NDOGO		-	-	12,000,000	12,000,000	
13	MOROGORO	KILOSA H/W	8,000,000	-	12,000,000	20,000,000
		MOROGORO MANISPAA	-	-	-	-
		MOROGORO H/W	-	-	-	-
		ULANGA H/W /MAHENGE	8,000,000	-	-	8,000,000
		KILOMBERO H/W	-	-	-	-
		MVOMERO H/W	-	-	-	-
		GAIRO H/W	-	-	7,000,000	7,000,000
JUMLA NDOGO		16,000,000	-	19,000,000	35,000,000	

NA.	MKOA	HALMASHAURI	2011/2012	2012/13	2013/2014	JUMLA KUU
14	MTWARA	MTWARA H/W	-	-	-	-
		MASASI H/W	-	-	12,000,000	12,000,000
		NEWALA H/W	-	-	-	-
		MTWARA MANISPAA	-	-	12,000,000	12,000,000
		TANDAHIMBA H/W	-	-	12,000,000	12,000,000
		MIKINDANI H/W	8,000,000	-	-	8,000,000
		NANYUMBU H/W	-	-	12,000,000	12,000,000
		JUMLA NDOGO		8,000,000	-	48,000,000
15	MWANZA	GEITA H/W	-	-	-	-
		KWIMBA H/W /NGUDU	-	-	-	-
		MAGU H/W	-	-	-	-
		MISSUNGWI H/W	-	-	-	-
		MWANZA MANISPAA	-	-	-	-
		SENGEREMA H/W	-	-	-	-
		UKEREWE H/W	-	-	12,000,000	12,000,000
		ILEMERA H/W	-	-	-	-
		CHATO	8,000,000	-	-	8,000,000
JUMLA NDOGO		8,000,000	-	12,000,000	20,000,000	
16	NJOMBE	NJOMBE H/W	-	-	-	-
		NJOMBE T/M	-	-	-	-
		MAKETE H/W	-	-	12,000,000	12,000,000
		LUDEWA H/W	-	-	-	-
		MAKAMBAKO H/M	-	-	-	-
		WANGING'OMBE H/W	-	-	-	-
JUMLA NDOGO		-	-	12,000,000	12,000,000	

NA.	MKOA	HALMASHAURI	2011/2012	2012/13	2013/2014	JUMLA KUU
17	PWANI	KISARAWA H/W	-	-	-	-
		MAFIA H/W	-	-	-	-
		MKURANGA H/W	8,000,000	-	12,000,000	20,000,000
		RUFUJI H/W/ KIBITI	-	-	-	-
		BAGAMOYO H/W	-	-	-	-
		KIBAHA H/W	8,000,000	-	-	8,000,000
	JUMLA NDOGO		16,000,000	-	12,000,000	28,000,000
18	RUKWA	MPANDA H/W	-	-	-	-
		NKANSI H/W	-	-	12,000,000	12,000,000
		SUMBAWANGA H/W	-	-	12,000,000	12,000,000
		SUMBAWANGA MANISPAA	-	-	12,000,000	12,000,000
		MPANDA T/C	-	-	-	-
		KALAMBO H/W	-	-	7,000,000	7,000,000
	JUMLA NDOGO		-	-	43,000,000	43,000,000
19	RUVUMA	MBINGA H/W	-	-	12,000,000	12,000,000
		TUNDURU H/W	-	-	-	-
		SONGEA H/W	-	-	12,000,000	12,000,000
		SONGEA MANISPAA	-	-	-	-
		NAMTUMBO H/W	-	-	-	-
	JUMLA NDOGO		-	-	24,000,000	24,000,000
20	SHINYANGA	BARIADI H/W	-	-	-	-
		KAHAMA H/W	-	-	-	-
		MEATU H/W / MWANHUZI	8,000,000	-	-	8,000,000
		SHINYANGA H/W	-	-	-	-
		BUKOMBE H/W	-	-	-	-

NA.	MKOA	HALMASHAURI	2011/2012	2012/13	2013/2014	JUMLA KUU
		SHINYANGA MANISPAA	-	-	12,000,000	12,000,000
		MASWA H/W	-	8,000,000	-	8,000,000
		KISHAPU H/W	-	-	-	-
		MSALALA H/W	-	-	7,000,000	7,000,000
	JUMLA NDOGO		8,000,000	8,000,000	19,000,000	35,000,000
21	SIMIYU	MASWA H/W	-	-	-	-
		MEATU H/W / MWANHUZI	-	-	12,000,000	12,000,000
		BARIADI H/W	-	-	-	-
		BARIADI H/M	-	-	-	-
		ITILIMA H/W	-	-	-	-
		BUSEGA H/W	-	-	-	-
	JUMLA NDOGO		-	-	12,000,000	12,000,000
22	SINGIDA	IRAMBA H/W /KIOMBOI	-	-	-	-
		MANYONI H/W	-	-	-	-
		SINGIDA MANISPAA	-	-	-	-
		SINGIDA H/W	-	-	-	-
		SINGIDA H/MJI	-	-	-	-
		IKUNGI H/W	-	-	7,000,000	7,000,000
	JUMLA NDOGO		-	-	7,000,000	7,000,000

23	TABORA	IGUNGA H/W	-	-	-	-
		SIKONGE H/W	-	-	-	-
		UYUI H/W	-	-	-	-
		NZEGA H/W	-	-	-	-
		TABORA H/M	-	-	-	-
		URAMBO H/W	-	-	-	-
		TABORA H/M	-	-	-	-
	JUMLA NDOGO		-	-	-	-

NA.	MKOA	HALMASHAURI	2011/2012	2012/13	2013/2014	JUMLA KUU
24	TANGA	MUHEZA H/W	-	-	12,000,000	12,000,000
		LUSHOTO H/W	-	8,000,000	-	8,000,000
		PANGANI H/W	-	-	-	-
		TANGA H/M	-	-	-	-
		HANDENI H/W	8,000,000	-	-	8,000,000
		KOROGWE H/W	8,000,000	-	-	8,000,000
		KOROGWE H/M	8,000,000	-	-	8,000,000
		KILINDI H/W	-	-	12,000,000	12,000,000
		MKINGA H/W	-	-	-	-
	JUMLA NDOGO		24,000,000	8,000,000	24,000,000	56,000,000
	JUMLA KUU		128,000,000	56,000,000	428,000,000	612,000,000

Chanzo: Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia na Watoto 2014.

WATEJA WALIOPEWA MIKOPO NA BENKI YA WANAWAKE TANZANIA KUFIKIA TAREHE 31 MACHI, 2014

MKOA	IDADI YA WATEJA WALIOKOPA		
	WANAWAKE	WANAUME	JUMLA
Dar es Salaam (Ilala, Temeke, Kindondoni)	5,178	706	5,884
Dodoma (Dodoma Town, Kongwa, Mpwapwa)	2,331	288	2,619
Mwanza (Ilemela, Nyamagana, Magu)	1,383	225	1,608
Ruvuma (Songea Town, Namtumbo)	1,026	167	1,193
Mbeya (Mbeya Town, Mbalali)	401	50	450
Jumla Kuu:	10,318	1,436	11,754
Asilimia	88%	12%	100%

**KIASI CHA MIKOPO ILIYOTOLEWA NI KAMA INAVYOONEKANA
KWENYE JEDWALI**

MKOA	MIKOPO ILIYOTOLEWA		
	WANAWAKE	WANAUME	JUMLA
Dar es Salaam (Ilala, Temeke, Kindondoni)	17,916,780,000	2,677,220,000	20,594,000,000
Dodoma (Dodoma Town, Kongwa, Mpwapwa)	2,278,530,000	340,470,000	2,619,000,000
Mwanza (Ilemela, Nyamagana, Magu)	559,584,000	83,616,000	643,200,000
Ruvuma (Songea Town, Namtumbo)	207,582,000	238,600,000	446,182,000
Mbeya (Mbeya Town, Mbalali)	78,300,000	11,700,000	90,000,000
Jumla Kuu:	21,040,776,000	3,351,606,000	24,392,382,000
Asilimia	86%	14%	100%

Chanzo: Benki ya Wanawake Tanzania.

**IDADI YA WANACHUO WALIODAHILIWA NA CHUO CHA
MAENDELEO YA JAMII TENGERU NGAZI YA SHAHADA
KUANZIA MWAKA 2011/12 HADI 2013/14**

JINSI	MWAKA			
	2011/12	2012/13	2013/14	JUMLA
KE	103	75	146	324
ME	70	64	88	222
JUMLA	173	139	234	546

Chanzo: Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia na Watoto, mwaka 2014.

**IDADI YA WANACHUO WALIODAHILIWA KATIKA VYUO VYA MAENDELEO YA
JAMII (CDTIs) NGAZI YA STASHAHADA NA ASTASHAHADA KUANZIA
MWAKA 2011/12 HADI 2013/14**

NA.	JINA LA CHUO	JINSI	2011/2012		2012/2013		2013/2014		JUMLA
			ASTA-SHAHADA	STA-SHAHADA	ASTA-SHAHADA	STA-SHAHADA	ASTA-SHAHADA	STA-SHAHADA	
1	BUHARE	Ke	107	64	237	165	139	92	806
		Me	64	57	210	156	106	71	664
2	RUNGEMBA	Ke	0	207	0	504	0	150	861
		Me	0	0	0	0	0	0	0
3	MISSUNGWI	Ke	64	14	120	70	40	17	325
		Me	91	43	221	78	121	19	573
4	MONDULI	Ke	136	0	0	319	0	148	603
		Me	93	0	0	177	0	92	362
5	MABUGHAI	Ke	92	0	166	0	51	0	309
		Me	59	0	111	0	35	0	205
6	RUAHA	Ke	503	0	852	0	445	0	1,800
		Me	182	0	340	0	297	0	819
7	MLALE	Ke	113	0	222	0	101	0	436
		Me	70	0	129	0	79	0	278
8	UYOLE	Ke	841	0	1108	0	374	0	2,323
		Me	101	0	655	0	248	0	1,004
JUMLA			2,516	385	4,371	1,469	2,036	591	11,368

Chanzo: Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia na Watoto, mwaka 2014

**MAJUMUISHO YA TAKWIMU ZA WATAALAMU WA MAENDELEO YA JAMII
KATIKA MIKOA YA TANZANIA BARA KUFIKIA TAREHE 30 DESEMBA, 2013**

S/N	MKOA	IDADI YA H'SHAURI	IDADI YA WATAALAMU			IDADI YA KATA	UPUNGUFU	
			MAKAO MAUUU	KATA	JUMLA		KATA	ASILIMIA
1	Arusha	7	49	61	110	123	62	50
2	DSM	3	44	77	121	90	13	14
3	Dodoma	7	65	78	143	190	112	59
4	Geita	6	34	23	57	97	74	76
5	Iringa	4	56	64	120	93	29	31
6	Kagera	8	73	54	127	181	127	70
7	Katavi	4	21	7	28	42	35	83
8	Kigoma	7	45	32	77	111	79	71
9	Kilimanjaro	7	55	84	139	153	69	45
10	Lindi	6	54	37	91	142	105	74
11	Manyara	6	71	53	124	124	71	57

12	Mara	7	43	36	79	155	119	77
13	Mbeya	10	95	73	168	219	146	67
14	Morogoro	7	84	82	166	180	98	54
15	Mtwara	7	38	35	73	149	114	77
16	Mwanza	7	85	51	136	154	103	67
17	Njombe	6	46	34	80	96	62	65
18	Pwani	7	67	46	113	112	66	59
19	Rukwa	4	17	30	47	65	35	54
20	Ruvuma	6	49	45	94	141	96	68

S/N	MKOA	IDADI YA H'SHAURI	IDADI YA WATAALAMU			IDADI YA KATA	UPUNGUFU	
			MAKAO MAKUU	KATA	JUMLA		KATA	ASILIMIA
21	Shinyanga	5	51	74	125	118	44	37
22	Simiyu	6	26	21	47	111	90	81
23	Singida	6	39	46	85	124	78	63
24	Tabora	7	89	60	149	163	103	63
25	Tanga	10	85	91	176	206	115	56
	JUMLA	160	1,381	1,294	2,675	3,339	2,045	61

Chanzo: Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia na Watoto.

**MCHANGANUO WA IDADI YA NGOs ZILIZOSAJILIWA NA KUPATIWA CHETI CHA UKUBALIFU
CHINI YA SHERIA YA MASHIRIKA YASIYO YA KISERIKALI NA. 24 YA MWAKA 2002 KAMA ILIVYOREKEBISHWA
MWAKA 2005 KUANZIA JANUARI, 2005 HAD 17 MACHI, 2014**

MWAK A	NGAZI YA USAJILI								JUMLA KUU	
	WILAYA		MKOA		TAIFA		KIMATAIFA			
	Usajili	Ukubalifu	Usajili	Ukubalifu	Usajili	Ukubalifu	Usajili	Ukubalifu	Usajili	Ukubalifu
2005	40	7	18	4	183	112	16	24	257	147
2006	183	13	113	24	338	131	21	13	655	181
2007	119	17	97	30	389	99	20	7	625	153
2008	157	10	86	6	481	96	25	7	749	119
2009	103	8	48	3	503	83	21	1	675	95
2010	62	1	29	0	416	25	12	2	519	28
2011	81	1	49	3	574	30	26	4	730	38
2012	61	0	45	2	530	31	20	3	656	36
2013	38	1	35	2	497	22	21	1	591	26
2014	6	0	9	0	117	5	8	2	146	7
Jumla Ndogo	850	58	529	74	4,028	634	190	64	5,597	830
JUMLA KUU:	908		603		4,662		254		6,427	

*Chanzo: Benki ya Taifa ya Takwimu na Taarifa za Mashirika Yasiyo ya Kiserikali Tanzania
chini ya Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia na Watoto, 2014.*